

abbatis, totaliter de argento reformata, postea A vis subtracti fuerant occasione guerrarum et forte propter necessitates ecclesiæ venditioni exposita, fecit instaurari de argento deaurato ponderis xii marcharum, imaginibus elevatis refertam; et ordinatum fuit quod singulis diebus in quibus sive totus [f. chorus] vel quatuor ad *Venite*, et in diebus obituum domini Helluini, ipsius imperatricis, et ipsiusmet defuncti, singulis per ordinem conventus monachis propinaretur in ipsa vinum: quo prægustato, quilibet diceret: *Requiescant in pace, amen*. Et pro dicto vino quærendo assignavit quatuor acras terræ, quas in parochia de Nova-villa acquisivit. Superstruxit stillicidia lapidea in circuitu capellæ B. Mariæ, et totam carpentariam, et cooperuit sicut antea fuerat plumbo; ædificavit pulchrum infirmitorium et spaliosum, ornatum capella et cellulis pluribus salutis corporum decentissimis. Super conductus fontium, quia sæpe perdehant cursum, propter grossas radices arborum, quæ intus ex humore aquæ fovebantur, obstruentes meatum aquarum, vias subterraneas largas altitudinis hominis, testudinibus coopertas, pro ipsis visitandis, et impedimentis amovendis, a campo de Bouleyo usque erga molendinum de Feugerio, et a portu Vinæ usque ad vadum Prioris, et ab illo vado usque ad iurriculum quæ est prope cellam abbatis, extrui fecit una cum turricula, et in vico per cuius medium manant aquæ, usque ad lineam lapideam cellarii, et de lignis et tecto super veteres parietes reædificavit aulam Martelli. Ædificavit portam Pratorum; muros quæque parci pro majori parte reficere studuit. Manerium et grangiam de Marbedio et plura alia de novo construxit. Molendina *des Mejans* funditus destructa de novo ædificavit; et suo tempore in favorem fratrum conventus acquisita fuit portio quam habebat dominus de Mesnillo super illa molendina, ad augmentationem reddituum pitanciarum: unde ordinavit quod fratrum conventus perciperent xx solidos pitanciarum singulis annis in termino Paschæ, qui

recte, tempore abbatis Roberti. Turrim quoque pro suspendendis campanis ecclesiæ incepit et ædificavit usque ad altitudinem clx graduum et principium fenestrarum, quam morte præventus perficere non potuit. Privilegia nostra de religiosis committendis in prioratibus dicti monasterii vacantibus, contra impetrantes apostolicos et quoslibet alios viriliter defendit. Præterea non immemor suæ salutis, fundavit unum anniversarium pro se, suis parentibus et amicis, et pro benefactoribus ipsius monasterii, pro quo celebrando assignavit x libras Turonenses annuatim distribuendas modo et forma contentis in litteris in thesauro de monasterio reconditis. Finaliter infirmitate, quam fere per septennium Deum laudando sustinuit, habuit plures æmulos graves viros contra suam vocationem, ambientes dignitatem abbatialem, obtinentes litteras commendatitias principum et magnatum regni, militantes magnos legatos, nobiles prudentes, et maximos rhetores, ad sibi persuadendum ut dignitati cederet, offerentes sibi daturus magnam pensionem; sed semper fuit constans et in responsis cautus, quia minis, blandimentis, nec promissionibus ullis concuti potuit nec converti; sed rexit dictum cœnobium continue a die suæ electionis usque ad diem quartam decimam mensis Maii anni Domini 1476, qua die, sacramentis ecclesiasticis munitus, carnis sarcinam deposuit. Anima ejus in pace requiescat. Amen. Sepultusque fuit in choro dicti cœnobii sub tumba quam ipse vita ejus comite cum tumba sui prædecessoris fieri fecit. Sequitur epitaphium ejus.

*Gausfridus Hispanus cognomen habens Benedicti,
Abbas Beccensis fratribus univocis
Electus, rectam morum vitæque beatorum
Servari normam temporibus studuit.
Cursum complevit, vitæ præcluditur usus,
Spiritus alta petit, corpus humusque tenet.*

CATALOGUS

LIBRORUM ABBATIÆ BECCENSIS CIRCA SÆCULUM DUODECIMUM.

(D. RAFFAËL, *Rapport au ministre de l'instruction publique sur les bibliothèques des départements de l'Ouest*, Paris. 1841, in-8° pag. 376 ex ms. codice bibliothecæ Abrincensis.)

MONITUM.

Le catalogue des livres de l'abbaye du Bec au XIIe siècle, ajoutera aux notions que l'on a sur l'étendue des connaissances littéraires à cette époque. L'abbaye du Bec, où enseignèrent Lanfranc et saint Anselme, était une des écoles les plus célèbres et les plus savantes d'alors. On verra qu'on y possédait, avec une partie des ouvrages de Cicéron, l'*Hortensius*, que nous n'avons plus; Trogue Pompée, si toutefois il ne faut pas entendre par cette désignation l'abrégé de Justin; un Traité *De causis*, sous le nom de Quintilien, probablement le *De causis corruptæ eloquentiæ*; tous les ouvrages d'Aristote dont nous avons la traduction par Boèce, et pas un seul des autres; la version de l'*Anthropologie* de Némésius, laquelle se retrouve dans un des manuscrits de la bibliothèque d'Avranches; le *Timée* de Platon, Hermès Trismégiste, César, Ovide, Velleius, Suétone, Claudien, etc. Dans les listes des ouvrages des Pères, spécialement de saint Augustin, on en notera plusieurs dont les titres mêmes n'étaient pas venus jusqu'à nous. En outre, le traité de Raban Maur, *De naturis rerum*, encore inédit, quoiqu'il existe en manuscrit dans quelques bibliothèques, etc.

TITULI LIBRORUM BECCENSIS ALMARII.

Libri beati Augustini episcopi.

In uno volumine super Johannem sermones CXXVIII. — *In alio.* De civitate Dei, lib. XXII. — *In alio.* Enchiridion, liber unus. — De doctrina christiana, libri III. — Simbolum ab eodem dictatum. — Disputatio contra Felicianum hereticum de trinitate. — De perfectione justicie, liber unus. — De natura et gracia, liber unus. — Epistola ejusdem ad Valentinum. — De gracia et libero arbitrio, liber unus. — De conceptione et gratia, liber unus. — Epistola Prosperi ad eum. — Epistola Hilarii Ardurensis ad eum. — De predestinatione sanctorum, liber I. — De bono perseverante, liber I. — *In alio.* Contra Faustum Manicheum, lib. II. — De mendatio, lib. I. — Contra mendatum, lib. I. — De cura pro mortuis gerenda, lib. I. — De vera religione, lib. I. — De natura et origine anime ad Renatum, liber I. — Ad Petrum presbiterum de eadem re, liber I. — Ad Vincentium Victorem de eadem re, libri II. — Sermo Ariariorum. — Contra eundem sermonem, liber unus. — De utilitate credendi, liber I. — Contra adversarium legis et prophetarum, lib. II. — Liber qui appellatur Yponosticon. — *In alio.* De Trinitate, lib. XV. — *In alio.* Sermo de pastoribus, sermo de ovibus. — De baptismo adversus Donatistas, libri VII. — De baptismo parvulorum, libri II. — Epistola Augustini ad Marcellinum. — De unico baptismo, liber unus. — De spiritu et littera, liber I. — *In alio.* Super Genesim ad litteram, lib. XII. — *In alio.* De consensu evangelistarum, lib. IIII. — De sermone Domini in monte, lib. II. — Sermo de verbis Domini qui dixerit: « blasphemia contra Spiritum sanctum non remittitur ei. » — Sermo de X plagis Egypti et de X preceptis Dei. — *In alio.* Sermo de X cordis. — Sermo de disciplina christiana. — De penitentia, lib. I. — De catechizandis rudibus, lib. I. — Soliloquium, lib. II. — De libero arbitrio voluntatis, lib. III. — Seq. Genesii (?) contra Manicheos, lib. II. — Adversus Manicheos Contra epistolam Fundamenti, lib. I. — *In alio.* Super primam partem psalmodum. — *In alio.* Super secundam. — *In alio.* Super tertiam. — *In alio.* Contra Julianum hereticum, lib. VI. — Contra quinque hostium, lib. I. — De agone christiano, lib. I. — Epistola Ysidori episcopi de X Hebreis nominibus salvatoris. — Sermo Cipriani episcopi de opere et elemosina. — Sermo ejusdem de oratione dominica. — Liber Baruc. — Exemplum epistole Jeremie.

In alio. Confessionum libri XIII. — *In alio.* De quantitate anime, lib. I. — Super epistolam Johannis tractatus decem. — *In alio.* Retractionum lib. II. — De moribus ecclesie et de moribus Manicheorum, lib. II. — Expositio ejusdem super canticum Salomonis, de muliere forti, et VII alii ejusdem sermones, et aliorum decem et VII. — *In alio.* Contra Pelagianos, ad papam Bonifacium, lib. IIII. — *In alio.* Ejusdem sermones de simbolo IIII, et de resurre-

ctione XI et multi alii. — *In alio.* Epistole ejusdem, et in eodem de VI questionibus, lib. I. — Item ad Bonifacium, lib. I. — Item ad Paulinum de videndo Deo, lib. I. — Item de presentia Dei ad Dardanum, lib. I. — *In alio.* De verbis Domini, et de verbis Apostoli, et de psalmis sermones LXXXIX. — *In alio.* Super epistolam ad Romanos et super primam ad Corinthios. — *In alio.* Super epistolas ceteras Apostoli. — *In alio.* De bono conjugali, lib. I. — De nuptiis et concupiscentia, lib. II. — Contra Parmenianum, lib. III. — Contra Petilianum, lib. III. — *In alio.* Contra Achademicos, lib. III. — De vita beata, lib. I. — De ordine, lib. I. — De duabus animalibus, lib. I. — De regula fidei vere, lib. I. — Sermones IIII. — Liber de conflictu vitiorum et virtutum. — Omelie Cesarii X. — Regula clericorum. — *In alio.* De nuptiis et concupiscentia, lib. I. — Sermones III. — De predestinatione divina, lib. I. — De viduitate, lib. I. — De continentia, lib. I. — Epistole ad Sixtum dno. — Questionum Orosii lib. I. — Contra partem Danati post gesta, lib. I. — Annotationes in Job, lib. I. — De fide et operibus, lib. I. — De regula vere fidei, lib. I. — De fide ac simbolo, lib. I. — Ad Januarium, lib. II. — *In eodem.* Sermones plures Augustini, Johannis et aliorum quorundam. — *In alio.* Contra Cresconium, lib. IIII. — Item *in eodem* gesta altercationis beati Augustini contra Maximum Ariariorum episcopum. — Item contra eundem Maximum, lib. II. — *In alio.* De LXXXIII questionibus, lib. I. — Sententie ab eodem dictate XXI. — Sermo ejusdem de Epicureis et Stoicis. — Item alius sermo de eo quod dictum est a Domino ad Moysem *ego sum qui sum.* — De natura boni, lib. I. — Contra Manicheos, lib. I. — Expositionis quarundam propositionum ex epistola Pauli ad Romanos lib. I. — *In alio.* De magistro, lib. I. — De divinatione demonum, lib. I. — De penitentia, lib. I. — De agone christiano, lib. I. — De immortalitate anime, lib. I. — De patientia, lib. I. — De heresibus, lib. I. — Electio et ordinatio Eraclii presbiteri successoris sancti Augustini ab eodem Augustino facta et gestis ecclesiasticis confirmata. — Omelie ejusdem XVIII in Apocalipsim Johannis. — Liber de testimoniis divinarum Scripturarum qui appellatur speculum, qui non est beati Augustini. — *In alio.* De Novo Testamento ad Honoratum, lib. I. — De vita christiana, lib. I. — Ad Simplicianum, lib. II. — Ad Casusanum presbiterum de jejunio sabbati, lib. I. — De questionibus Evangeliorum, lib. II. — De VIII Aulercii questionibus, lib. I. — *In alio.* Speculum. — *In alio.* Locutiones super eptaticem, lib. VII. — *In alio.* Questionum lib. VII. — *In alio.* De musica, lib. VI. — In eodem Cassiodorus de ortographia. — *In alio.* Enchiridion, lib. I. — De disciplina christiana, lib. I. — *In eodem.* Tractatus beati Cipriani de oratione dominica. — *In alio.* De opere monachorum, lib. I. — Item de expositione epistole ad Galatas, lib. I. — Item de origine

anime, lib. I. — Item de sententia Jacobi apostoli, A lib. I.

Libri sancti Gregorii.

In uno volumine. Reg. libri XIII. — *In alio.* Super Ezechielem, lib. II. — XL. onseliarum lib. II. — Pastoralis cure lib. II. — Regula sancti Benedicti. — *In alio.* Super Ezechielem, lib. II. — *In alio.* Dialogorum lib. III. — Pastoralis cure lib. II. — *In alio.* Liber Job. Moralium tres prime partes, lib. XVI. — *In alio.* Ultima pars Job, et Moralium tres postreme partes, lib. XVIII.

In alio. Paterius ex dictis beati Gregorii, super vetus testamentum. — *In alio.* Paterius super novum.

Libri Origenis.

In uno volumine. Super epistolam ad Romanos, B lib. X. — *In alio.* Super Leviticum omilie XVI. — *In alio.* Super Vetus Testamentum.

Libri sancti Ambrosii.

In uno volumine. De fide ad Gratianum imperatorem, lib. IX. — De misteriis, lib. I. — De sacramentis sermones VI. — *In alio.* De Isaac et anima, lib. I. — De bono mortis, lib. I. — De virginitate, lib. III. — De viduis, lib. I. — De virginibus, lib. I. — Exhortatio virginitatis. — Sermo ejusdem de perpetua virginitate sancte Marie. — De fuga seculi, lib. I. — De media nocte surgendo, lib. I. — Contra Novatianos de penitentia, lib. II. — De Jacob, lib. II. — De Joseph, lib. I. — De benedictionibus patriarcharum, lib. I. — De jejuniis, lib. I. — De observantia episcoporum, lib. I. De Paradiso, C lib. I. — Epistola ad Vercellenses. — *In alio.* De observantia episcoporum. — *In eodem.* Epistole ejusdem. *In alio.* Super Luce evangelium, lib. X. — *In alio.* De officiis ministrorum, lib. III. — Examerou ejusdem *in eodem.* — *In alio.* De consolatione Valentiniani imperatoris, lib. I. — Item de excessu fratris sui, lib. II. — Item, lib. I. — De XII abusivis seculi. — Item, lib. I de Abraham. — Item, lib. I de eo quod Salomon ait: *Tria sunt impossibilia mihi et quartum quod non valeo agnoscere.* — Item, lib. I de penitentia David regis.

Libri sancti Hieronimi.

In uno volumine. Contra Jovinianum, lib. II. — Apologeticus, lib. I. — Contra Helvidium, lib. I. — Ad Eustochiam virginem, lib. I. — De virginitate. D — Super Ecclesiastem expositionis lib. I. — *In alio.* Epistole ejusdem. *In eodem* continentur libri ipsius de prodigo et frugi, lib. I. — Ad Amandum presbiterum de diversis questionibus, lib. I. — Ad Pamnachim de optimo genere interpretandi, lib. I. — Apologeticus ad eundem. — Contra Helvidium de perpetua virginitate sancte Marie, lib. I. — Contra Vigilantium, lib. I. — De XII questionibus ad Hedibiam, lib. I. — De XI questionibus ad Algasiam, lib. I. — Disputatio de ratione anime per dialogum, sumpta ex dictis beati Augustini et Jeronimi. — Item lib. I beati Augustini de origine anime ad Jeronimum. — Item alius liber beati Augustini ad

eundem de eo quod scriptum est: *Qui totam legem servaverit,* et quedam epistole ejusdem Augustini ad eundem Jeronimum. — *In alio.* Super Ezechielem, lib. XIII. — *In alio.* Super Jeremiam, lib. VI. — *In alio.* Super Isaiam, lib. XVIII. — *In alio.* Dialogus contra Pelagianos, lib. III. — Super epistolam ad Titum, lib. I. — Super epistolam ad Philemonem, lib. I. — Dialogus contra Luciferianos, lib. I. — De spiritu sancto, quem transtulit in latium de greco. — Lib. Didimi I. — De vita Pauli heremite, lib. I. — De vita sancte Paule, lib. I. — De vita sancti Hilarionis, lib. I. — De Malco monacho, lib. I. — *In alio.* Super VII Prophetas primos. — *In alio.* Super quinque prophetas novissimos, et super Danielelem. — *In alio.* Super Matheum. In hoc etiam Hilarius super eandem evangelistam. — *In alio.* De hebraicis questionibus super Genesis, lib. I. — De distantis locorum, lib. I. — De interpretationalibus hebraicorum novinum, lib. I. — De hebraicis questionibus in libro Regum, lib. I. — De eadem re super Paralipomenon, lib. I. — Quidam tractatus de X temptationibus que in principio Deuteronomi notantur. — Expositio cantici Debboro. — Expositio lamentationum Jeremie. — Expositio de VII hebdomadis Danielis. — Successiones Romanorum pontificum transmissæ beato Jeronimo a Damaso papa. Sunt etiam plures alie sententie. — *In alio.* De illustribus viris cum adjectione Gennadii, lib. I. — Item, in epistolam ad Galatas, lib. III. — Item, super epistolam ad Ephesios, lib. III. — *In alio.* De mansionibus filiorum Israel, lib. I. — Item, contra Rufinum. — Contra eundem, lib. II. — Item, ejusdem contra Rufinum, lib. II. — Item, epistole ipsius ad Principiam una, ad Demetriadem virginem una, et ad Ctesiphontem una, et alie plures.

Libri beati Isidori.

In uno volumine. Ethimologiarum lib. XX. — *In alio.* De summo bono, lib. III. — *In alio.* Contra Judeos, lib. III. — *In eodem* super eptaticem, lib. VII. — *In alio.* De summo bono, lib. III. — Sinonyma ejus, lib. II. — Liber Alcuini de vitis et virtutibus. — Liber scintillarum. — *In alio.* Lib. VII super eptaticem. *In eodem.* Alcuinus super Canticum canticorum.

Libri Bede presbiteri.

In uno volumine. Super Marcum, lib. I. — *In alio.* Super Lucam, lib. VI. — *In alio.* Super actus apostolorum, lib. II. — *In alio.* Expositio super epistolas canonicas. — Item, expositio Apocalypsis Johannis apostoli edita a Berengaudo viro eruditissimo. — Item, liber Lanfranci archiepiscopi Cantuariensis de corpore et sanguine Domini contra Berengerium Turonensem. — *In alio.* Super Apocalypsim, lib. III. — Item de tabernaculo, lib. III. — Item super Tobiam, lib. I. — *In alio.* Capitula lectionum super eptaticem. — *In alio.* Super Cantica canticorum, lib. VI. — *In alio.* De temporibus, lib. I major. Item, epistola ipsius de equinoctio. *In eodem.* Liber Albrici (Helprici) de compoto lune.

— *In alio*. Martirologium. *In eodem* regnia santi Benedicti. — *In alio*. Historia Anglorum, lib. V. — De temporibus Hber minor. — De naturis rerum, lib. I. — Lib. Gisle sapientis de excidio Britannie. — Vita sancti Neoti que in capite ponitur. — *In alio*. Lib. Albrici de compoto. — *In alio*. Epistole Lanfranch *In eodem*. Epistole Falberti Carnotensis, et Hildeberti Genomanensis episcopi. — *In eodem*. Liber Ernuli de incestis conjugis. — Item, III Questiones divine solute ab eo.

Libri Anselmi archiepiscopi Cantuarii.

In uno volumine. Monologium, lib. I. Prosligion, lib. I. Orationes ejusdem. Lib. de Grammatico. Epistola ad Urbanum papam de incarnatione Verbi. — *In alio*. Tres tractatus de veritate, de libertate arbitrii, de casu diaboli. — Deus homo, lib. II. — De conceptu virginali, lib. II. — De processione spiritus sancti. — *In alio*. Epistole ejusdem ad diversos.

Johannes heremita Cassianus. — *In uno volumine*. Collationes patrum, XXIII.

In uno volumine. Admonitio Basilii ad monachum. Instituta Basilii. Pomerii de vita contemplativa lib. III.

In uno. Vite patrum veteres, et Ysidori sinonima, et pars libri qui vocatur Diadema monachorum.

In uno volumine. Concordia regularum.

In uno volumine. Haimo super Ysaïam.

In uno. Libri beati Dionisii.

In uno vol. Pronosticon Juliani.

In uno. Libellus Wimondi de corpore et sanguine Domini.

In uno. Josephus, antiquitatum lib. XIII. *In alio*. Antiquitatum lib. VI, et de Judaico bello ejusdem lib. VII.

In uno. Ecclesiastica historia Eusebii Cesariensis episcopi, quam transtulit Rufinus de greco in latinum, lib. XI. *In uno*. Alia historia ecclesiastica que dicitur tripartita, lib. X.

In uno. Historia Egisipii, lib. VI.

In uno. Historia Orosii, lib. VII. *In eodem* Trognus Pompeius, epitome, XLVI. Item in eodem historia Langobardorum, lib. V.

In uno vol. Vita sancti Nicolai et miracula ejus et translatio ejusdem.

In uno. Dicta beati Gregorii pape super cantica, et vita domni Herluini abbatis, et vita beati Anselmi archiepiscopi Cantuariensis.

In uno. Elucidarius, et Apocalipsis, et Cantica canticorum.

In uno. De vitis, lib. III; et Ysidori sinonima, lib. II; et lamentum penitentie ejusdem, et regula fidei versifice composita.

In uno vol. Continentur II libri de expositione ecclesiastici officii tam diurnalis quam nocturnalis, editi ab Amalario viro appetitissime erudito. Item, epistola ejusdem ad Jeremiam de nomine Jesu. Item, epistola ejusdem ad Guntardum. Item, epi-

A stola ejusdem ad Nectonem abbatem de seraphim et cherubim.

Libri beati Johannis cognomine Chrisostomi.

In uno vol. De reparatione lapsi, lib. I. Item ejusdem ad Demetrium de compunctione cordis, lib. I. Item de eadem re, ad Ste. echum, lib. I. Item, omelia ejusdem de subscriptione I^o Psalmi. Item, omelia ejusdem de ipso I^o psalmo. Item contra Judam lib. Gisleberti Crispini abbatis Westmonasterii. Item ejusdem de Simoniacis, et de veritate corporis et sanguinis Domini. Item ejusdem sermo in dedicatione ecclesie. Item omelia ejusdem super cum ingressus Jesus. Item ejusdem epistole III.

Libri beati Cipriani episcopi et martyris.

In uno vol. Epistole ejus numero XVI. *In eodem* B lib. ejusdem de vitis seculi ad Donatum. Item ejusdem lib. I ad Demetrianum. Item ejusdem, lib. I de exhortatione martirii ad Fortunatum. Sermo ejusdem de zelo et livore. Item sermo ejusdem de penitentia. Item ejusdem libri de mortalitate. Item ejusdem lib. de habitu virginum. Item lib. ejusdem de ecclesie catholice unitate. Item lib. ejusdem de lapsis. Item in eodem lib. de simbolo fidei ad Laurentium. Item beati Cipriani ad Quirinum lib. II.

Libri Fulgentii.

In uno volum. Libri. XXIII. Item chronica ab origine mundi usque ad imperium Heraclii. Item expositio super lib. Geneseos usque ad illum locum ubi dicitur: *Clamor Sodomorum*. Item expositio prologorum beati Ieronimi quos in translatione et in expositione librorum Veteris Testamenti fecit. Item expositio benedictionum XII Patriarcharum. Item quedam prophetie Sibille que de imperio romanorum et suo seculi predixit.

Libri beati Athanasii episcopi.

In uno vol. De trinitate, lib. I. De unitate trinitatis, lib. II. De unico nomine divinitatis, lib. III. De assumptione hominis, lib. III. De singulis nominibus adversus novellam heresim, lib. I. De unica substantia trinitatis, lib. VI. De beatitudine fidei, et proserptione secte pessime, lib. VII. De professione regule catholice, lib. VIII. De fidei unitate, lib. IX. De trinitate et spiritu sancto, lib. X. Altercatio sancti Athanasii, quam habuit pro fide contra Arrianum, Sabellium, Focinum hereticos, lib. XI. Sententia probi judicis qui ad dirimendam altercationem ab imperatore Constantio missus fuerat. Item epistola Potumii ad Athanasium episcopum. Item epistola sancti Athanasii ad Luciferum episcopum. Lib. XII de Sotonibus.

Libri Cassiodori.

In uno vol. Super I^{am} partem psalterii. *In alio*. Super I^{am}. *In alio*. Super III^{am}. *In alio*. Cassiodorus de anima, lib. I.

In alio vol. Smaragdus super regulam S. Benedicti.

In alio continentur chronica Eusebii, et chronica Ieronimi et Properi, et chronica Gisleberti.

In uno vol. Historie Normannorum, lib. VII, etc.

licet ab adventu Hastingi in regnum Francorum A usque ad mortem primi Henrici, regis Anglorum et ducia Normanorum. Item vita Caroli magni imperatoris Romanorum et regis Francorum. Item vita Alexandri magni regis Macedonum. Item epistola ejusdem de situ Indie ad Aristotilem magistrum suum. Item abbreviatio regum Francie gestorum ab egressione eorum a Sicambria usque ad principium regni Ludovici junioris regis Francorum. Item histori-
 arum de regibus majoris Britannie usque ad adventum Anglorum in insulam libri XII, in quorum septimo continentur prophetie Merlini, non Sifvestris, sed alterius, id est Merlini Ambrosii. Item exceptiones ex libro Gilde sapientie historiographi Britonum, quem composuit de vastatione gentis sue et de mirabilibus Britannie.

In uno volumine. Historia Gregorii Turonensis de gestis Francorum, libri X. In eodem historia Baldrici Dolensis archiepiscopi, quomodo Jerusalem capta sit a christianis, libri III.

In uno vol. Itinerarium Jerusalem editum a Fulchero Carnotensi clerico, continens res gestas illius expeditionis ab initio usque ad annum incarnationis dominice M. C. XXV.

In alio. Decreta pontificum.

In alio. Canones.

In alio. Excerpta decretorum.

In alio. Corpus canonum.

In alio. Benedictiones episcopales, per totius anni curriculum, et quomodo celebratur concilium, et de consecratione episcopi secundum morem romanum, et plures epistole romanorum pontificum decretales, et benedictio abbatis, virginis, et vidue, et monachi, et multa alia.

In uno volumine. Collectiones Bucardi Wormatiensis episcopi, lib. XX, tam ad ecclesiastica quam secularia negocia pertractanda necessarie.

Libri Dionisi Areopagite. *In uno vol.* De celesti hierarchia, lib. I. De ecclesiastica hierarchia, lib. II. De divinis nominibus, lib. III. De mystica theologica, lib. III. Item ipsius ad diversos epistola X. In eodem Boetii de trinitate. lib. III.

In alio. Epistole Yvonis, et de sacramentis, et sermones ipsius.

In alio. Abbreviatio totius corporis canonum.

In alio. Historia Henrici, de gente Anglorum, lib. X.

In uno vol. Epistole Sidonis.

In alio. Isidori de officiis, lib. II.

In alio. Dialogus Basilii et Johannis, lib. I.

In alio. Sermonum Effremi, lib. I.

In alio. Gregorii Nysseni sermones, lib. I.

In alio. Rabanus super Matheum, lib. VIII.

In alio. Rabanus super Jeremiam, XX.

In alio. Rabanus super Genesim, lib. III.

In alio. Rabanus in Exodum, lib. III.

In alio. Claudianus de anima contra ep. ignoti auctoris. In eodem Candidi Arriani ad Victorinum de generatione divina, lib. I.

In alio. Origenes super Cantica canticorum, lib. III; in eodem omelia ejusdem super psalmos: *Noli emittere; Domine, us in furore; Dixi Custodiam.*

In alio. Alcuini de trinitate, lib. III.

In alio. Tertulianus contra paganos, lib. unus. — In eodem Gregorius Tusen. (?) de creatione hominis, lib. I.

In alio. Historia Clementis, lib. X.

In alio. Palladius de agricultura, lib. XII. In eodem Vegetius de re militari, lib. III.

In alio. Macrobius, de saturnaliis, lib. III.

In alio. Quintilianus de causis.

In alio. Suetonius de vita Cesarum, lib. XII.

In eodem. Eutropius ab urbe condita, lib. X.

B *In alio.* Tullius de officiis.

In alio. Philippica Ciceronis, lib. III.

In alio. Angelomus super reges, XV.

In alio. Haimo super epistolas Pauli. Hermas pastor, lib. I. Abbas Clarevallensis supra cantica canticorum. Hugo Parisiensis de arca, de sacramentis, et de aliis multis.

In alio. XII Prophete glosati. Psalterium glosatum. Glose Gisleberti Porretani super psalterium. Epistole Pauli. Sententie Petri Lombardi, in uno volumine.

In alio. Epistole Seneca. *In alio.* Seneca de clementia, et de beneficiis.

In alio. Seneca de causis. Hermes Trimegistus.

C *In alio.* Seneca de naturalibus questionibus. Seneca de remediis fortuitorum.

In alio. Martianus Capella, de nuptiis Mercurii et philologie, lib. II; et de VII artibus editis ab eo, lib. VII; et commentum Remigii super eundem, IX lib. Priscianus de VIII partibus, et de constructionibus, II; Utraque rethorica, II; Dialectica, III. Utrumque commentum super Porphyrium; primum super Catheg. (Categorias); primum, secundum super Periermeias. Commentum super topica Ciceronis.

In alio. Arithmetica, musica, et Macrobius super somnium Scipionis. Arithmetica. Item arithmetica. Geometria Gilberti. Propositiones Boetii, III. Macrobbii II. Platonis III. Commentum Calcidii diaconi super Platonem.

D *In uno vol.* Omnes libri Ovidi excepto magno et de Fastis. Item auctores multi.

Libri Origenis presbiteri.

In uno volumine. In Genesim, omelia XVI. In eodem. In Exodum, omelia XII. In eodem. In Leviticum, omelia XVI. In eodem. In Numeros, omelia XXX. In eodem. In Jess navem omelia XXVI. In eodem. In Judicium, omelia IX. In eodem. In lib. Regum, omelia III. In eodem. In Ysaia, omelia II. In eodem. In Jeremiam, omelia XIII, desunt XII. In alio. Super Cantica canticorum, lib. III. In alio. Origenis super Leviticum omelia XVII. In alio. Super Hæm partem Mathei. In alio. Super epistolam ad Romanos, lib. X.

TITULI LIBRORUM QUOS DEDIT PHILIPPUS EPISCOPUS
BAJOCCENSIS ECCLESIE BECCI.

In uno volumine. Augustinus super Johannem. *In alio.* De civitate Dei. *In alio.* Super primam partem psalterii. *In alio.* Super secundam partem. *In alio.* Super tertiam. *In alio.* Epistole Augustini de verbis Domini. *In alio.* Augustinus contra Faustum. *In alio.* Augustinus, de confessione. *In alio.* Hugo super lamentationes Jeremie. — *In alio.* Retractationes Augustini et de diversis heresibus. — *In alio.* De pastore et ovibus, et de baptismo contra Donatistas, et de baptismo parvulorum, et de unico baptismo, et de spiritu et littera. — *In alio.* Augustinus super Genesim ad litteram, et de LXXXIII questionibus. *In alio.* Augustinus contra Adimantum, lib. I; — contra Parmenianum, liber III; — contra omnia scripta ejus, liber I. — Sermones Effremi. — Sermones Augustini et super psalmum LXXVIII, et omelie ejusdem et Ieronymi et Ambrosii. *In alio.* Ambrosius de fide, et Augustinus contra Julianum. — *In alio.* Ieronymus contra Jovinianum, et Augustinus de consensu evangelistarum et de verbis evangelii: *Qui blasphematur in Spiritum Sanctum;* et libri II de sermone Domini in monte. — *In alio.* Augustinus, de simbolo. Tractatus III de III virtutibus cardinalibus, liber unus. — De cantico novo, liber unus. — De cataclysmo, liber unus. — De tempore barbarico, liber unus. — Sermo de simbolo et de oratione dominica, et liber de fide et operibus, et quedam dicta de trinitate, et sermo de contempnenda morte, et Athanasius de trinitate, et Alcuinus de trinitate, et expositio super Canticum canticorum.

In alio. Ieronymus super Ysaiani. *In alio.* Ieronymus super Ezechiel. *In alio.* Ieronymus super Oseam, et alios quinque prophetas. *In alio.* Ieronymus super Danielelem, et Beda super canonicas epistolas et super acta apostolorum. *In alio.* Epistole Ieronymi. *In alio.* Ieronymus super Matheum et Marcum; et Beda super Samuelem; et quidam sermones Augustini et Eusebii. — *In alio.* Ieronymus super Marcum, et de hebraicis questionibus.

In alio. Ambrosius super beati immaculati.

In alio. Isidorus de officiis vel de diversis virtutibus, et liber unus de differentiis; et liber Ambrosii de abusivis seculi; et liber questionum Orosii, et responsum Augustini. Item de singularitate clericorum; item de Adamo; item de regula vere fidei; et sermones Augustini super epistolam Johannis; et liber Gennadii.

In alio. Gregorius super Iezechielem. *In alio.* Speculum Gregorii.

In alio. Hilarius de trinitate.

In alio. Ambrosius super Lucam.

In alio. Ambrosius de officiis.

In alio. Prima pars de sacramentis secundum Hugonem. — *In alio.* Secunda. — *In alio.* Hugo de arca et de aliis pluribus.

In alio. Prennon siseon. Hugo super Ecclesiastem.

In alio. Origenes super epistolam ad Romanos, et super Jesu navem.

In alio. Tertullianus contra Paganos, et Origenes super Canticum canticorum, et super tertium psalmum.

In alio. Commentum Philippi presbiteri super Job.

In alio. Historia Clementis cum pluribus aliis.

In alio. Beda de temporibus; et Egisippus.

In alio. Josephus totus.

In alio. Historia Normanorum.

In alio. Vita Alexandri; et historia Britonum.

In alio. Historia Fricolfi Lexoviensis episcopi.

In alio. Tripartita historia.

In alio. Orosius et Trogius Pompeius.

In alio. Hierarchia Dionisii.

In alio. Burchardus.

In alio. Remigius de expositione misse; et gesta Salvatoris; et II epistole Ieronymi; et Tomellus (?) de incestis conjugis; et Gislebertus contra Judeam; et liber Paschasti de corpore Domini; et liber Ambrosii de Sal. I, et liber ejusdem de Joseph, et de benedictione patriarcharum.

In alio. Rabanus super Matheum.

In alio. Liber ignotus auctoris, et Claudianus contra eum, et examen Basilii.

In alio. Rabanus super Jeremiam.

In alio. Johannes Crisostomus (Chrysostomus) de reparacione lapsi.

In alio. Joannes Crisostomus de laude Pauli; et didascalicon Hugonis; et soliloquium Isidori; et littera apologetica Bernardi abbatis; et liber ejusdem de consideratione; et liber Ernaudi abbatis Boscualtis de verbis Domini in cruce; et liber Ambrosii de jejunio; et expositio Bernardi super: *Missa est Gabriel.* Item Hugonis de arra anime.

In alio. Beda super Lucam et Marcum.

In alio. Ennodius.

In alio. Isidorus, ethimologiæ.

In alio. Epistole Cipriani.

In alio. Epistole Cassodori.

In alio. Expositio Bernardi super Canticum canticorum.

In alio. Prima pars partiarum (?). *In alio.* Secunda.

In alio. Maximus Valerius.

In alio. Rabanus de naturis rerum.

In alio. Pomponius Mela, de cosmographia; et Tullius, de fine boni et mali; et de Academicis; et Timeus Platonis ab ipso Tullio translatus; et Tullius de partitione oratoria; et liber Candidi Ariani ad Victorinum de generatione divina; et Hilarius, de sinodis, et ejusdem liber contra Valentem et Auxencium.

In alio. Petrus Auffonsus (Alfonsi).

In alio. Anneus florus.

In alio. Dicta Gregorii.

In alio. Decreta Gratiani.

In alio. Codex.

In alio. Tres partes et Digesta nova.
In alio. Digesta vetera.
In alio. Infortiata et liber Autenticorum.
In alio. Liber Institutionum, et tres libri Codicis.
In alio. Instituta Justiniani minora.
In alio. Suetonius et Eutropius.
In alio. Suetonius; et Julius Frontinus; et Eutropius; et Tullii Tusculanae, et Philippiæ ejusdem.
In alio. Tullius de natura deorum, libri III; de divinatione, libri II; Timeus Platonis ab eo translatus; et de Fato, liber I; ad Ortensium (Hortensium), liber I; et de Legibus libri III.
In alio. Epistole Plinii junioris; et Apuleius de deo Socratis; et Hilarius super Matheum; et Gesta Francorum.
In alio. Collationes Patrum.
In alio. Epistole Ivoënis.
In alio. Decreta Ivoënis.
In alio. Liber Hugonis archiepiscopi.
In alio. Boetius de trinitate, et commentum Gisli-
 berti Porretani super eundem.
In alio. Psalterium glossatum.
In alio. Glosse psalterii.
In alio. Epistole Pauli glossate.
In alio. Palladius de agricultura.
In alio. Vegetius (Vegetius) de re militari.
In alio. Remigius super Marcianum.
In alio. Glosse super Marcianum.
In alio. Super Marcianum; et liber Tullii de paradoxis; et Tullius pro Marco Marcello, et pro Quinto Ligario, et pro Dejotaro, et pro seipso; et epistole Dindimi ad Alexandrum et Alexandri ad Dindimum; et Apuleus (Apuleius) de fato; et Claudius Claudianus; et epistole Giraldi Eboracensis; et vita Neronis; et super variarum Cassiodori. et liber ejusdem de anima.

A *In alio.* Historia Henrici de Anglia; et liber Bede minor de tempore et de natura rerum.
In alio. Quintilianus de institutione.
In alio. Quintilianus de causis.
In alio. Retorica.
In alio. Retorica.
In alio. Retorica.
In alio. Geometrica et arithmetica.
In alio. Astronomia.
In alio. Gesta Cesaris.
In alio. Gesta Cesaris; et Orosius.
In alio. Tullius, de officiis.
In alio. Tullius, Tusculanae.
In alio. Tullius, de partitionibus oratoriis, et de amicitia, et de senectute, et invective in Catilinam,
B et invective in Salustum (Sallustium); et Salustus in Tullium; et Seneca de causis et remediis fortuitorum, et de naturalibus questionibus.
In alio. Macrobius, de saturnalibus.
In alio. Macrobius, Boetius, Plato.
In alio. Seneca, de beneficiis.
In alio. Seneca, de beneficiis.
In alio. Seneca, de beneficiis, libri VII.
In alio. Seneca, de naturalibus questionibus; et Adelericus Batensis (Adhelardus Bathonensis?) proba vates; aurea capra (Simon); et liber Hildeberti Turonensis archiepiscopi de dissensione interioris et exterioris hominis, et sermones ejus, et vita ipsius.
In alio. Zacharias super unum ex quatuor.
In alio. Omelie Leonis papæ, et epistole ipsius.
In alio. Plinius, de naturali historia, libri XXXVI. Sunt volumina CXIII, exceptis XXVII voluminibus, quæ dedit episcopus, sed nondum habuerunt. Summa voluminum CXIII.

ANNO DOMINI MLXXXIX

BONIZO *or Bonzo*

SUTRIENSIS PRIMUM, POSTEA PLACENTINUS EPISCOPUS

PROLEGOMENA

BONIZONIS VITA, RES GESTÆ, SCRIPTA

(ŒFELE, *Monumenta Boica*, II, 780, Aug. Vindel. 1765, fol.)

De vita, rebus gestis et scriptis Bonizonis (1) episcopi primum Sutriensis, postea Placentini multi multa collegerunt, faciem omnibus præferente Ber-

(1) In ejus nomine mirum, quantum variant auctores. Putes in tenebris micare, Martino Polono Bonisius, anonymo Mellicensi Ponizus, Ptolomæo Lucensi Bonzo, Bertholdo Const. Bonizo, aliis Bo-

tholdo Constantiensi, qui fere unus historicorum isque Germanus, vjri, ævo suo et rebus motis, et scriptis editis et adversitatibus, atque ipsa cruenta morte

nitho, Bonizas, Benizus, Bobinus, etc. Lambeccius, non malus etymologiarum arbiter, Bonizo (quod ille verum ejus et genuinum nomen ex Bertholdo Constantiensi agnoscit) diminutivum, inquit, a nomine,